

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

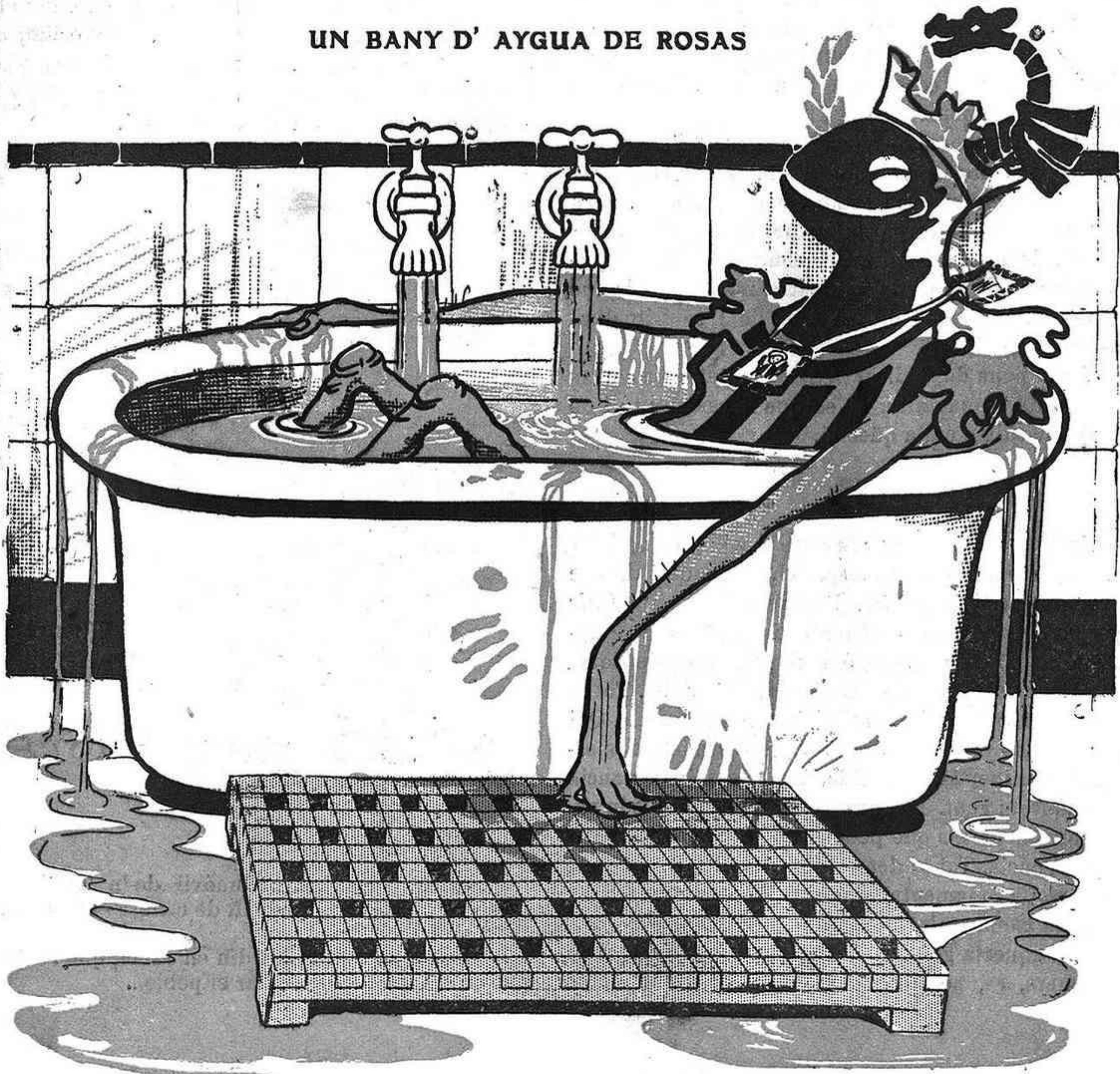
ADMINISTRACIO Y REDACCIO

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIO

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

UN BANY D' AYGUA DE ROSAS

Quina delicia!

Els que tenen per perdre

ELS nostres lectors ja s'hauran enterat de que una comissió de banquers de Barcelona acudí d'ya enrera al govern civil á expressar la seva conformitat ab l'estat d'excepció de las provincias de Barcelona y Girona y la seva oposició á que sigui aixecada la suspensió de las garantías constitucionals. Altres comissions, entre ellas una de corredors de bolsa, visitaren el govern civil ab el mateix objecte. Tota la premsa reaccionaria y conservadora ha parlat aquests días en el mateix sentit.

Resulta, donchs, que la plutocracia y 'l conservadurisme barceloní s'oposan al restabliment de la normalitat legal á Barcelona en las circunstancias presents. Es qüestió de pendren bona nota. Mentres la ciutat, el veritable poble, declara, mitjansant un acort del Ajuntament, la seva voluntat de recobrar la plenitud dels drets y garantías que la Constitució otorga, uns quants senyors particulars, en nom de las classes privilegiadas, demanan la continuació de l'estat actual de cosas, ab el seu seguici de mordasas y persecucions.

¿Per qué volen aixó aquests senyors? Perque ells pensan—erróneament—que ab las garantías suspesas els seus interessos están més assegurats. Es á dir, que ells volen *garantías* per ells, però no pels altres. Es un cas d'aquest egoisme de la nostra plutocracia y de part de la nostra menestralada que constituheix la més grossa taca de l'espiritualitat del nostre país.

Val la pena de dedicar á l'esmentat cas algunas ratllas de comentaris, si es que la censura té á be no inmiscuirse en la qüestió.

*
* *

Nosaltres no trobem res més nociu á la societat ni res més fonament antipátich que aquest tipo de l'home *que té per perdre*. Fixevos bé en que *tenir per perdre* vol dir per ell tenir diners, ó casas, ó terres, ó paper de l'Estat, ó qualsevol mena de riquesa. Els que tenen per perdre són els richs. Tot lo que no siguin *valors materials* no significa res. Qui no 'n té, no té per perdre. Perdre el treball, ó la salut, ó la llibertat, ó la vida, no té cap importancia per aquesta gent. Els que tenen per perdre són exclusivament els que poden perdre diners ó la seva equivalencia. Tot lo demás no té cap valor. Vetaquí la filosofia fonamental de la plutocracia y de bona part de menestrals.

Per' aquesta gent, *bondat* vol dir *solvencia*. Qui no é diners, es, per lo menys, sospitós. De la munió

dels «que no tenen per perdre», sols consideran una mica bé als resignats y als que 'ls serveixen humilment.

Y així veyém que aquesta gent actúa en la política, fa servir la bondat y la honradesa de bandera de combat y de carácter distintiu. Un día s'anomenan ells mateixos la *gent de bé*, com á Barcelona digué *La Veu*. Un altre día s'anomenan la *gent honrada*, com ara á Manresa diu *El Plá de Bages*. Y d'aquesta manera intentan plantejar la lluyta entre gent de bé y gent malvada ó malejant (*purria*), entre gent honrada y gent sense honra. Ells, els «que tenen per perdre»; son els bons y els honrats. Fora d'ells no hi ha més que perdularis y terroristas.

*
* *

En Joan Maragall ha dit bellament: el nostre mal es la *manca d'amor*. No niua l'amor ni en el cor dels de dalt ni en el cor dels de baix. Els cors están aixuts en aquesta terra. Y pel pecat de no tenir amor sofreix Barcelona terribles penitencias. El misteri de las bombas, las violencias y las flamas semblan cástichs del cel. Aixís ens ho deya l'altre día un canonge amich.

Si algun calú d'amor hi ha, es tot just en el cor dels humils. Es cert que devegadas aquest calú s'encén ab violencia y treu flamas de passió. Pero hi ha en aixó un fons d'altruisme, de generositat, de desinterés, de noblesa. Pitjor, molt pitjor es la cobardia dels de dalt en els moments de perill, y la seva crudeltat á l'hora de la repressió.

*
* *

reservat per als canals de l'edició de la revista
a la qual se li ha de pagar el preu de la subscripció
per a l'any 1919. El preu de la subscripció és de
100 pessetes. Els que no poden pagar aquest preu
podran pagar-lo en tres terminacions de 33,33,33
pessetes. Els que no poden pagar aquest preu
podran pagar-lo en tres terminacions de 33,33,33
pessetes. Els que no poden pagar aquest preu
podran pagar-lo en tres terminacions de 33,33,33
pessetes.

WIFEET

A 60 per hora

I

Disparat, furient, l'automóvil de 'n Trulls—un *Panhard 24 HP*, color groch de canari—arriba á las portas de Vilaxica.

—Modera la marxa—li diu en Janet, que l'acompanya:—Aném á atravesar el poble...

—Déixat de moderacions. Si no volen pendre mal, que s' apartin.

—Farém una desgracia.

—Pitjor pel que rebí.—

Y á tota velocitat, entran á Vilaxica, aixordant als vehins ab els tochs enragullats de la bocina del auto.

La gent, alarmada, surt á la carretera.

—Cuydadol—torna á dirli en Janet:—Aném á fer un disbarat...

—No t' hi amohinis.—

De sopte... ¡plaf!...

¿Qu' és aixó?

L' automòvil ha aixafat á algú.

Un crit d' indignació ressona en la carretera.

—¡Atureulos!... ¡Criminals!... ¡Assessins!...

—¡Ja 'l coneixerém!... ¡Es un cotxe groch!... ¡Telegrafiém á Vilagrán!...—

En Janet toca el colze á n' en Trulls.

—¿Has sentit?... Van á telegrafiar.

—No 'ns han pogut pendre 'l número.

—Pero 'ns han pres el color. ¿Qué devém haver aixafat?

—Una vella, una criatura d' aquestas que sempre badan... ¡qué sab un hom! Pero... ja ho arreglarém.

II

Armats d' escopetas y malas intencions, els vehins de Vilagrán esperan á la entrada del poble el vehícul de 'n Trulls.

«Atureu, mal sigui á tiros, un automòvil groch que ara vé», els han telegrafiat desde Vilaxica.

Pero, passen minuts, passa un quart, passa mitj' hora, y 'l tal caruatge no 's veu.

—¿Qué li haurá succehit?—díu l' arcalde, que figura al cap del grupo.

El secretari arronsa las espatllas.

—No se 'n haurá pas anat per un altre camí, segurament.

—Es clar que nol... Com que no n' hi ha cap més que aquést... No li queda més remey que venir á passar per aquí ó tornarse'n enrera...

—O estimbarse...

—Calleul... Aquest altre que ara vé deurá saberne alguna cosa... ¡Altol!...

Y un magnífich automòvil vermell, tripulat per en Trulls y en Janet, s' atura al davant del arcalde de Vilagrán.

—¿Venen de Vilaxica?

—Sí, senyor.

—¿Que han vist un altre automòvil pel camí?

—Sí, un de groch. Está aturat quí sab ahónt... Sembla que ha tingut una grossa averia.

—Ahl... Ell vindrá un' hora ó altra... Dispensin... Ja poden seguir endavant.

--Salut, donchs!

Y 'l Panhard 24 HP emprén altre cop la marxa y atravessa Vilagrán, volant com una centella.

III

—¿Qué tal?—díu en Trulls á n' en Janet, al trobarse lluny de la població.—¿Veus si n' es de convenient el portar de reserva uns quants pots de pintura al oli?...—

En Janet ríu, ríu com un benaventurat.

Y encare més de gust riuría, si sapigués que tot' aquella feyna de pintar el cotxe á corre-cuyta en un revolt del camí, se l' han presa no més que perquè á Vilaxica han aixafat un' oca.

MATÍAS.

BONAFÉ

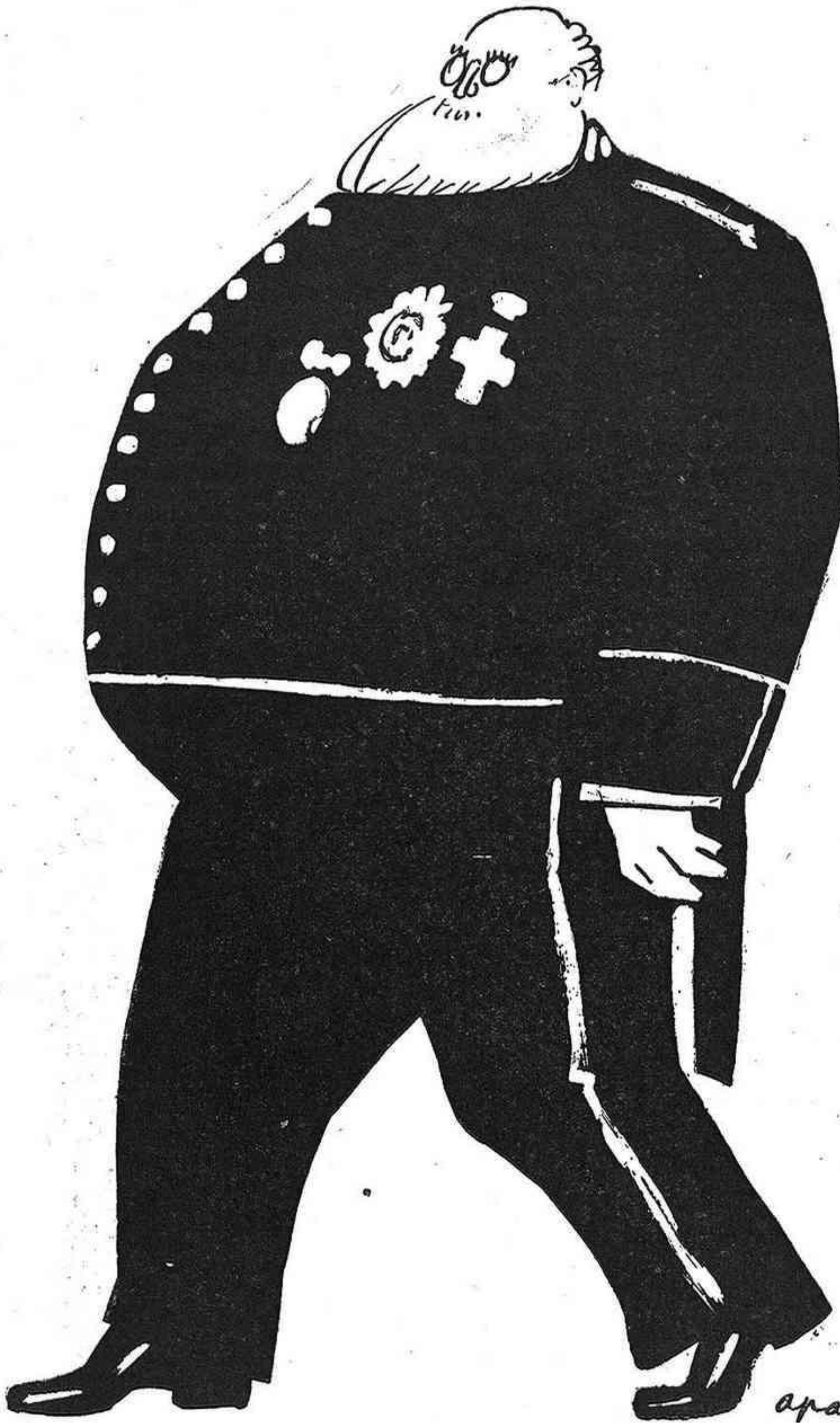
Una senyora dona un vistasso á la cuyna.

—Pero ¿qué fa, Marieta?... ¿Que no 'l renta, el peix, avans de fregirlo?...—

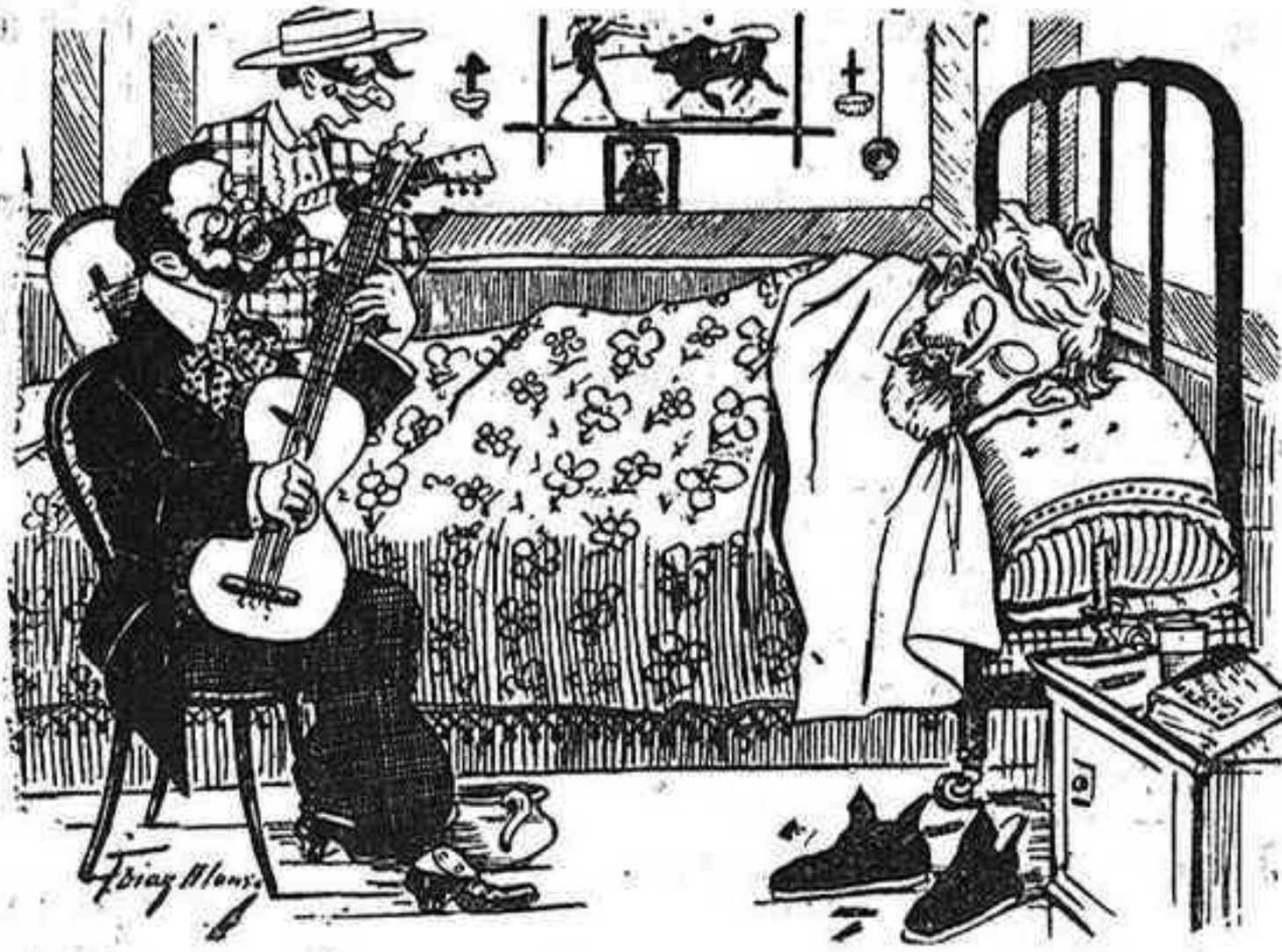
—¿Per qué?—respón la criada.

—¿Qué redimontri vol rentar unas bestias que passen tota la vida á l' aygual!...

L' ACABAMENT DE LA GUERRA

—Veyám si faig un tractat com el de 'n León y Castillo, y de las resultas en trech un títol de *Marqués de la Segunda Caseta*...

GLOSARI

« Cuando yo esté en la agonía
siéntate en mi cabecera.
Fija tu vista en la mía
y puede ser que no muera. »

El glosador ha estat malalt.

Això no té res de particular, ni ha d'interessar a n'el llegidor. De glosadors malalts n'hi han cada jorn, i el que firma no és d'aquells que tinguin la vanitat d'explicar la malaltia, com tants llauners que trobem pel món, que perquè varen tenir el xarampió en la seva joventut se'n alaben tota la vida.

El glosador ha estat malalt a Andalusia, i això ja és digne de contar-se, no pel fet, sinó pel sistema que's medica en aquesta terra.

Aquí's cura am xistos i am bona sombra.

El glosador va enviar a cercar un metge, i, en comptes de comparèixer, el metge, el primer pas que va donar va ser no donar cap pas: va enviar un xiste pel telèfon:

« Que no coma hasta que yo vaya. »

I fins que va estar bò no va anar-hi.

El glosador en va cercar un altre, i comparegué un home simpàtic, agradable, despert; un home de totes prendes, tant agradable i bell parlaire, que, després de parlar més d'una hora, de recitar versos, de dir soleares, de dir acudits i coses de solta, no's va recordar del pols, de la llengua ni de receptar, ni'l malalt va recordar-se que feia de protagonista, i van quedar tant amics que no hi hagué malalt ni hi hagué metge.

L'endemà de no haver prèns res, la malaltia va anar per bé.

El metge va tornar a comparèixer, i aquet cop digué alguna cosa:

« Que el mal era desavorio, con su poquiyo de asaura. »

I li va portar unes poesies que n'havia de llegir unes coples cada tres hores.

A la segona copla'l malalt va riure, a la tercera ja's va calmar, i aixís que va haver llegit el llibre ja's va poguer alçar i menjar chorizo, amb una mica de jamón crudo i un chato de manzanilla.

Quan el glosador va llevar-se, el metge va tenir consulta. Va comparèixer amb un guitarrista, i entre la ciencia de l'un, de curar am bones paraules, i l'expe-

riencia del tocaor, de donar remei am bona música, va ser posar oli en un llum: no sols el glosador va curar-se, sinó que està a punt de recaure sempre que la medicació siga tant agradable i andalusa com la que li va seguir aquell bon metge.

Perquè de bons metges que no donen res ja n'ha trobat el glosador. Es tot un sistema, el no donar res. Però'l no donar res ho fan tant serios, han d'anar tant vestits de negre, han de fer veure tant que rumien, han de receptar el globolillo que té ausencia de malicia am tal posat de capficats, que'l que's capfica és el malalt, i per curar-se un costipat li agafa una maniatisis, que per mica que's descuidi se'n va a parar a la neurastenia.

El doctor andalús tampoc donava res, però am gracia.

I el glosador és tant agrait que'l recomana a tantes patums que només pateixen d'això: de ser patums i d'estar serios.

XABAU

Granada.

A cau d'orella

¡Ab quín desitj avuy t' estimarí, seguint l' impuls de mos trent' anys florits!

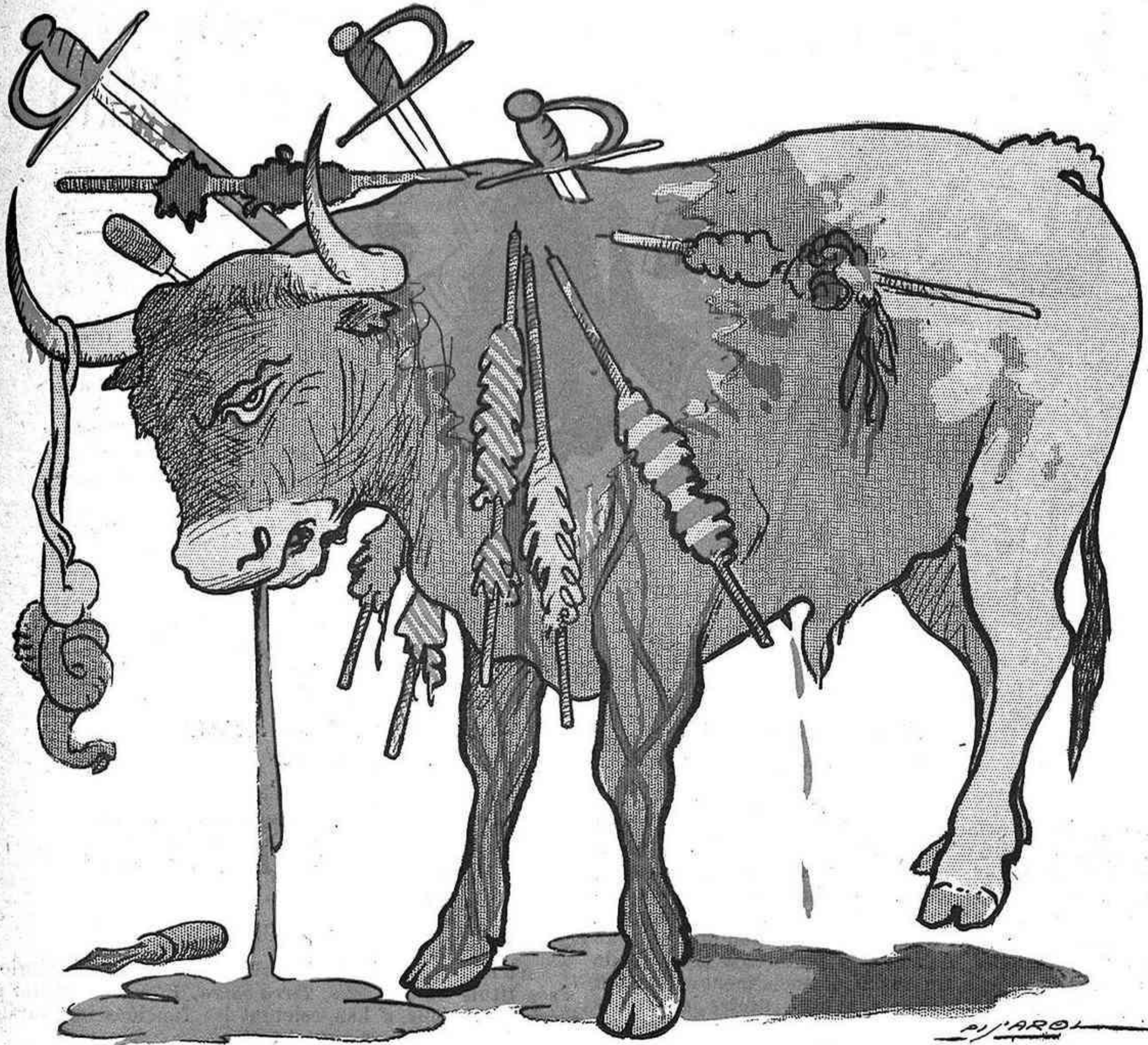
«SERÁ VERDAD TANTA BELLEZA!»

Paris, 8. — Un colaborador de *Le Matin* ha visitado en Barcelona la Cárcel modelo y declara que no ha visto en ninguna parte una prisión tan bien cuidada y conforme á las exigencias de la higiene moderna. (Telégrama de la premsa local.)

—Ara diguin vostés quí no se sent caco ab aquestas noticias tan tentadoras...

BADELL DE BENEFICENCIA

—¿Y tot aixó es á favor dels ferits?... No ho acabo d' entendrel...

¡Ab quín amor encare besaia,
ma tendra y dolsa aymía,
tos llabis rojos y tos tendres pits!

Per mí tú ets ara la més gran penyora
que amor, pels homes, ha deixat al món;
tú ets l' amor ideal que 'l cor anyora,
que bat per tú á tothora,
des que 'l jorn naix, fins que 'l rey-astre 's pon.

Y tú ets per mí la més preuada essencia
que cria el cálzer d' olorosa flor;
ets el lliri puríssim d' ignocencia
que porta á ma presencia
ab sa florida suau perfum d' amor.

Que tú ets per mí la calma benhaurada
que desitja temps há mon cor inquiet;
ets la font d' aygua fresca y regalada
que s' ofereix, gemada,
per apagar de mon amor la sed.

Per mí serás la copa crestallina
que Himeneu me presenti en el festí,
ornada ab flors d' encésa clavellina;
beuré ab tú, bella nina,
el néctar del amor qu' es goig diví.

Y tú serás, rublerta de bellesa,
un cop casats, la reyna de la llar;
quan sia un fet lo que ara es sols promesa,
serás tú la deesa
que á nostres fills ensenyi d' estimar.

LL. B. Y BOU

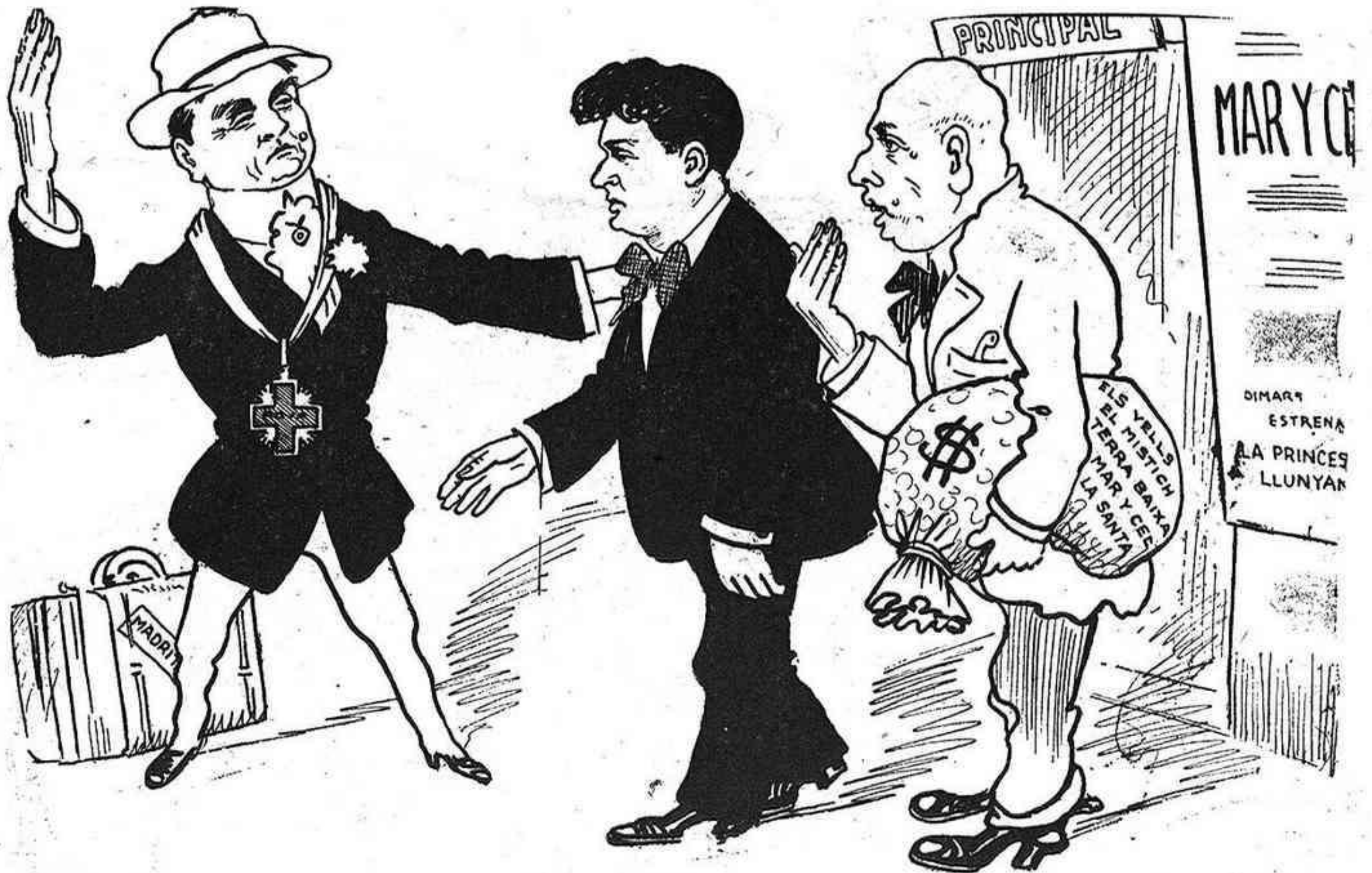
LLIBRES

EL GRA DE L' HISTORIA, per J. Vila Riera.—Fortament extranyat quedarà el llegidor d' aquesta obra quan se fixi en la portada. La portada diu: «*El Gra de l' Historia*»—*Historia Universal ab un prólec humorístic...* ¿Com s' explica aixó?... ¿Un prólech de broma, posat á una *Historia Universal* en serio?... No obstant, á qui coneix el temperament flemàtic, l' esperit pràctic, la idiosincracia, en ff, del senyor Vila, conegut en el món literari per *L' Avi Riera*, no 'l sorprendrà gens l' atreviment que significa 'l fet de harmonisar la forma amena y pintoresca ab un fons tant indúctil y tant encatronat com es la crónica dels successos qu' han sacjetat l' humanitat desde que 'l món es món.

El Gra de l' Historia, que l' autor subtitula *Crónica Universal de tots els successos importants desenrotllats desde la fundació del món fins á nostres días, á propòsit pera las personas que no disposan de temps pera llegir obres extenses y que volen instruirse*, es, efectivament, una complerta relació dels fets humans, sense palla y sense 'ls enfarfechs retòrics ó crítichs d' altrás obras similars que després de haver escurat la butxaca del públich, donchs acostuman á ser llibres costosos, resultan pesats per partida doble, pel pés intrínsech en relació al volumínós tamany y per la *pesades* de la seva lectura gens amena.

El senyor Vila, ab molt bon criteri, ha suprimit de l' historia las llargas crítichs, may prou imparcials, dels

DESPRÉS DE LAS REPRESENTACIONES CATALANAS DE 'N BORRÁS

—Fés un altre sacrifici...
—Quédats uns quants dies més...

—No, noys... Perdría l'assiento
y, per ara, no 'm convé.

recopiladors y comentaristas, ha senyalat ab sobrietat els punts concrets d'aconteixements y de figuras heróicas que han tingut més relleu en la vida dels pobles, y, com á bon catalá y bon lliberal, ha remarcat el seu sincer entusiasme en tot lo que de la historia antiga y moderna 's relaciona ab Catalunya, ab el seu progrés y ab la séva autonomia, donant á la pintoresca narració de successos mundials un sagell essencialment catalá per lo que respecta á la forma y al estil, dintre las amplas ideas universalistas que en son fons bategan. Y es tant complet, en cambi, aquest compendi históric y arriba tant á confondre no ja en la cronología de una próxima pasada vida política, sinó en l'actualitat més palpitant, que bastará el dir que l'obra acaba en el *Fets Vandálics* de la senmana fosca, passant per las palestras del catalanisme y la guerra ab els moros...

De dos volums consta *El Gra de l'Historia*, dos volums atapahits de text però ben manejables y de simpática presentació, espléndidament impresos sobre bon paper y ab una lletra clara, clara que convida á llegir... fins á la gent que no está per *historias*.

SEPT SCIENCIES

FRIOLERAS

Moment trascendental, volguda esposa,
aquést es per tú y jo,
el llas del ver amor que ferm ens lliga
n' ha fet un dels dos cors.
No temis si en la cambra tota sola
no 't trobas eixa nit;
desd' ara soch tot teu, tú tota meva,
després... tots dos pels fills.

Vull ferte mil petons. ¿Aixó t' espanta?
Si no 's coneixerál...
Ta mare no 'n sabrá ni una paraula
de lo que hagi passat.
Si veu la vermellor del foch que 'ns crema
pintada en nostres fronts,
dirém: Venint del camp, del sol l'ardencia
ens ha colrat als dos.

JOBICO

TEATROS

PRINCIPAL

Ab el nom famós de l' Enrich Borrás entre 'ls gloriosos títuls de *Els vells*, *Terra baixa*, *El místich* y *Mar y cel*, als cartells, s' han celebrat las funcions-inaugurals de la temporada, en aquest teatro.

Las cinch representacions que l' actor eminent hi ha donat proporcionaren á l' Empresa altres tants plens, y aixó que 'ls preus que regiren no eran pas dels que cridan gent. Sinó que ab aixó, com ab moltes altras cosas, passa que lo bó es sempre barato, y observin si n' hi havían de cosas bonas al Principal aquests dies: l' Enrich Borrás, en Jaume Borrás y en Niubó que 'ls aparellava.

Al entrar á l' escena l' Enrich, dissabte passat, el públich restá un moment indecís... Vès si coneixerém á *Els vells* tots plegats y si sabrém quan apareix en Joan seguit d' en Valeri... Donchs no 'l varem conéixer, de moment; estava tan transformat que no 'l varem conéixer. Era aquella una nova creació del gran artista, refinada, exquisida, que sorprengué á tothom.

Havía ja dit dos ó tres frases quan el públich esclatá en una ovació pera saludarlo; alashoras se adreßá un moment y remerciá aquellas mostrás d' admiració, més desseguida reprengué la actitud aclaparada del vell obrer, el caminar de mieltich, el farfalleix, el tremolor de las mans balbas... Es impossible seguir al gran Borrás en la interpretació d' aquest personatge, nou, absolutament nou pera nosaltres; la serie d' emocions que 'ns feu sentir desde las punyentas escenas del primer acte fins al trágich desenllás, al que hi arriba ab una preparació admirable que suposa pregons estudis del cas patológich, no 's poden ni anotar ab l' espay de que disposém. Sols podém dir que ens passarem la nit aplaudint, aplaudint sempre fins que l' infló de las mans ens digué prou.

A l' endemá á la tarde ab *Terra baixa* y *El místich* y, á la nit, ab *Terra baixa* ressorgí l' actor que ja coneixíam, més afinat sens dubte, pero ab las mateixas genials características de sempre. El treball que realisa en aquestas dugas obras, las que ab més éxit ha passejat per América, es d' una justesa extraordinaria. Las ardidesas de llurs protagonistas, selvatges en el Manelich y místi-

cas en Mossén Ramón, y en l' un y l' altre irreductibles, troban en l' ànima de l' actor ample espay pera desenrotllarse, terra assahonada pera arrelarhi y potser afanyes que s' hi identifican. No 's pot dir que l' Enrich Borrás fassi viure aquests dos personatges á las taulas, s' ha de dir que 'ls viu sempre. Crech officiós apuntar que 'ls més xardorosos aplaudiments coronaren aquí y allá la tasca de l' artista.

El dilluns prengué comiat ab *Mar y cel*, l' obra definitiva del nostre gran poeta. Una paraula de sinceritat: en *Mar y cel* sols l' Enrich Borrás es capás d' arribar á l' Angel Guimerá. Ell dona á la creació del geni tota la grandiositat somniada; al héroe, el gest ampulós, lírich que 'l sublima; á la paraula ritmada, la grandesa d' un cant heroich; á l' ambient, la plasticitat de la tragedia. Ell fa reviure y bategar las lluytas passadas, inactuals; ell, finalment, humanisa els romanticismes passionals del gegantí arraix.

Al acabament del *Mar y cel*, després d' haverse aixecat el teló una infinitat de vegades á prechs del públich, l' Enrich Borrás digué als seus admiradors aquestas quatre paraulas:

—Els artistas no podém fer niu enloch; me 'n vaig al-tre vegada... però me 'n puch anar perque tinch la segu-

L' AFICIÓ DE SEMPRE
A CA L' ENDEVINADORA

—¿Qué?... ¿Cóm m' anirá aixó de las eleccions?

—Cambonet, surten tan embolicadas aquestas cartas, que 'm sembla... 'm sembla .. que no 't podré dir res segur... fins el día 25.

retat de que tornaré. Si no la tingués, no podria anarmen.

—Curt viatge y llarchs triomfs... y á reveure, li contestarem nosaltres ab llágrimas als ulls.

Sentíam el dolor y la joya que deuen fer plorar á las mares quan veuen allunyar-se al fill que las ha de fer venerables y gloriosas arreu ahónt vagi.

El día 20 d' aquest mes l' Enrich Borrás debutará al Espanyol de Madrid; á primers d' any nou s' embarcará cap á l' América del Sur, passarà més tart á la del Centre y després, probablement á la del Nort...

D' aquí á un any y mitj farà niu entre nosaltres, digui ara lo que digui, y desde aleshoras el veurém sempre més volar alt, pero no ample.

Y ara, per acabar, es precís que fem constar que, en efecte, en Jaume Borrás es el més digne germá, artísticament parlant, de l' Enrich. En *Els Vells* feu un Valeri acabadíssim; en l' *hermita* de *Terra baixa* no té substitut, aixó ja ho sab tothom; en *el bisbe* d' *El místich* estigué inimitable y en l' *Hassen* de *Mar y cel*, prodigiosament felís. Fou el seu un treball d' abnegació, aquestes días, d' anónim complementari y escoltá, ab tot, grans aplaudiments; ivés qué será quan se fassi per ell la festa, com se farà tot sovint, en aquell teatro, en el transcurs de la temporada que ara comensa!

La Xirgu mereix per la interpretació de la Engracieta, las dugas Martas y la inefable Blanca, tot un article encomiástich. Perdonins si no li podém endressar, avuy, més que un paragraf. Rebi las nostras més sinceras felicitacions per la tasca realisada al costat del nostre eximi actor pera ajuntarlas á las que el públich y l' Enrich Borrás mateix varen oferirli.

La senyora Clemente fou excelentment rebuda en aquest teatro y aixó no sorprengué á cap dels seus vells admiradors. Ja havían convingut tots en que la Clemente es la *primera dama matrona* (crech que 's diu així) del teatro catalá.

La nena Pilar Santolaria es revelá en la *Nuri* una actriu de gran porvenir. Té una veu, una cara y una gracia que s' emporta desde 'l primer moment las simpatías del públich pera quedárselas pera sempre més.

Els altres artistas arrodoniren els conjunts.

A la nit inaugural y á la del diumenge se representá, al final dels dramas, la comedia *La santa* que fou com sempre molt aplaudida. Ab aquesta obra debutá la senyoreta Vallbé que, junt ab la senyora Clemente y els senyors Jaume Borrás, Daroqui y Galcerán, donaren molt bona execució á l' obra d' en Martí Giol.

—Pera dimecres passat estava anunciada la estrena de la llegenda poética d' en Rostand, *La princesa llunyana*, traduhida per en Lluís Vía. De l' obra y de la traducció ne tením las millors novas. La senmana entrant ja 'n parlarém degudament de tot aixó.

LICEO

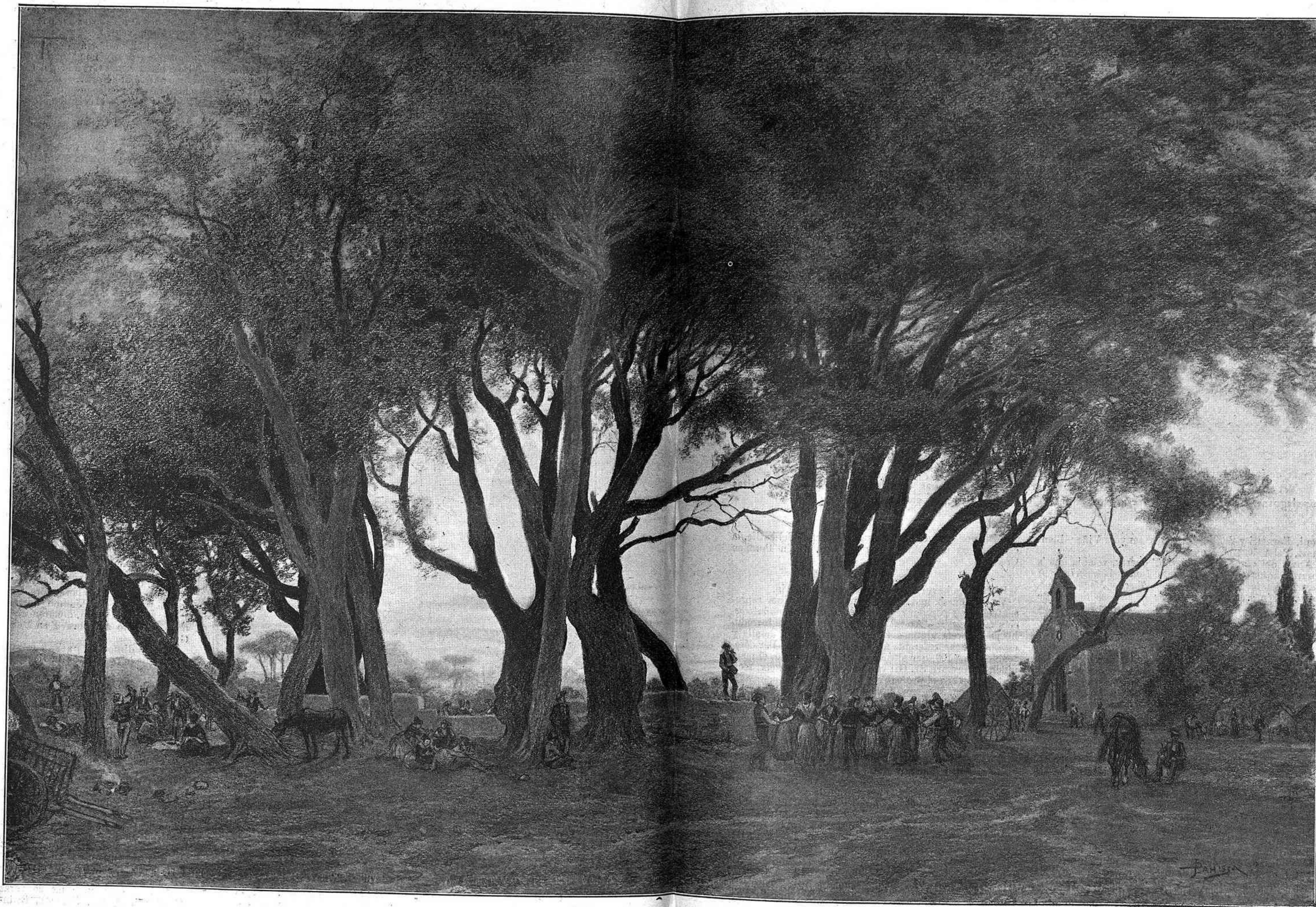
L' actiu empresari de la Casa Gran porta ja ajustats els principals elements que han de constituhir la companyia d' ópera per la propera temporada d' hivern.

Entérinse, empápinse d' aquests noms y veurán cóm no s' ha adormit el senyor Bernis:

Directors concertadors: Franz Beidler pera las obras alemanyas y Francesco Spetrino pera las francesas y italianas.

Artistas cantayres: las senyoras Glagiardi, Kefter, Masnata, Belin-

COSTUMS CATALANAS

Un dia de camp.

UN PETIT CONFLICTE

—¿Que ja han tornat de fora 'ls senyors del primer?

—Vet aquí que ara no sé qué contestalshi. Al arribar, m' han donat l' ordre de que si venían visitas empalagosas, els digués qu' encare no son aquí... ¿Que 'n son vostés d' empalagosos?

cioni, Ferneti y Santarelli; y els senyors Viñas, Blanchart, Palet, Romboli, etc.

Apart del corrent repertori d' óperas, sembla que s' posarán aquest any: *Tristano e Isotta*, *Lohengrin* y *Il Vascello Fantasma*, de 'n Wagner, *Tosca* y *Madama Butterfly*, de 'n Pucini, estrenantse la famosa *Salomé* de Strauss y *Terra Bassa*, llibret de 'n Guimerá y música del compositor francès M. D'Albert.

Bons auguris á tots, per endavant.

ROMEA

Motfus de delicadesa que 'l bon llegidor compendrà fàcilment ens privan de dir de *Las Germanetas*, caricatura en l acte de l amich Burgas, que es una xamosa comedia plena de gracia y entremaliadura; que fa passar un rato deliciós; que té un assumpto nou y enjogassat; que hi ballan uns quants personatjes d' un cayent cómic ben ensopegat, y que 'l diálech—sobre tot el diálech—es movedís, flexible, xistós, elegant y saturat, del més sá humorisme. Més ja que no 'ns es permés fer constar aquestas impresions que 'ns han produhit *Las Germanetas*, ens ho será recomanar al públich la lectura de las ressenyas que fa la premsa local d' aquesta estrena, en las quals se diu ab rara unanimitat tot aixó que no podem dir.

La senyora Josefina Santolaria y els senyors Vehil, Aymerich, Lopera y Capdevila donan á *Las Germanetas* una interpretació ben adequada.

La nit de l' estrena y successivas en Burgas fou cridat á las taulas, en primer terme perque al públich, naturalment, li agrada l' obra y després pera veure la cara de picardía que devía fer l' autor de totas aquellas ocurrencias... Y aquesta es l' única decepció que se n' endugué 'l públich: ¡com que en Burgas fa cara seráfica d' autor pera 'ls teatros de las Cortes Angélicas de San Gonzaga!

—Dilluns que vé s' estrenará, ab permís del batlle, la comedia en dos actes *Flors y violas*, de 'n Pompeu Creuhet.

TÍVOLI

Dilluns va haverhi solemnitat extraordinaria.

Va celebrarse, nada menos, que la centésima representació de la popular revista *Hip! Hip! Barcelona ó Atracció de Forasteros*. Ab tal motiu, els autors, van introduhir en l' obreta algunas reformas, anyadinthi detalls y escenas novas referents á cosas d' actualitat. Per deferencia al n.º 100, que alcansava la representació, el magnífich empresari Sr. Gil va imitarse á ell mateix, recitant en persona el prólech.

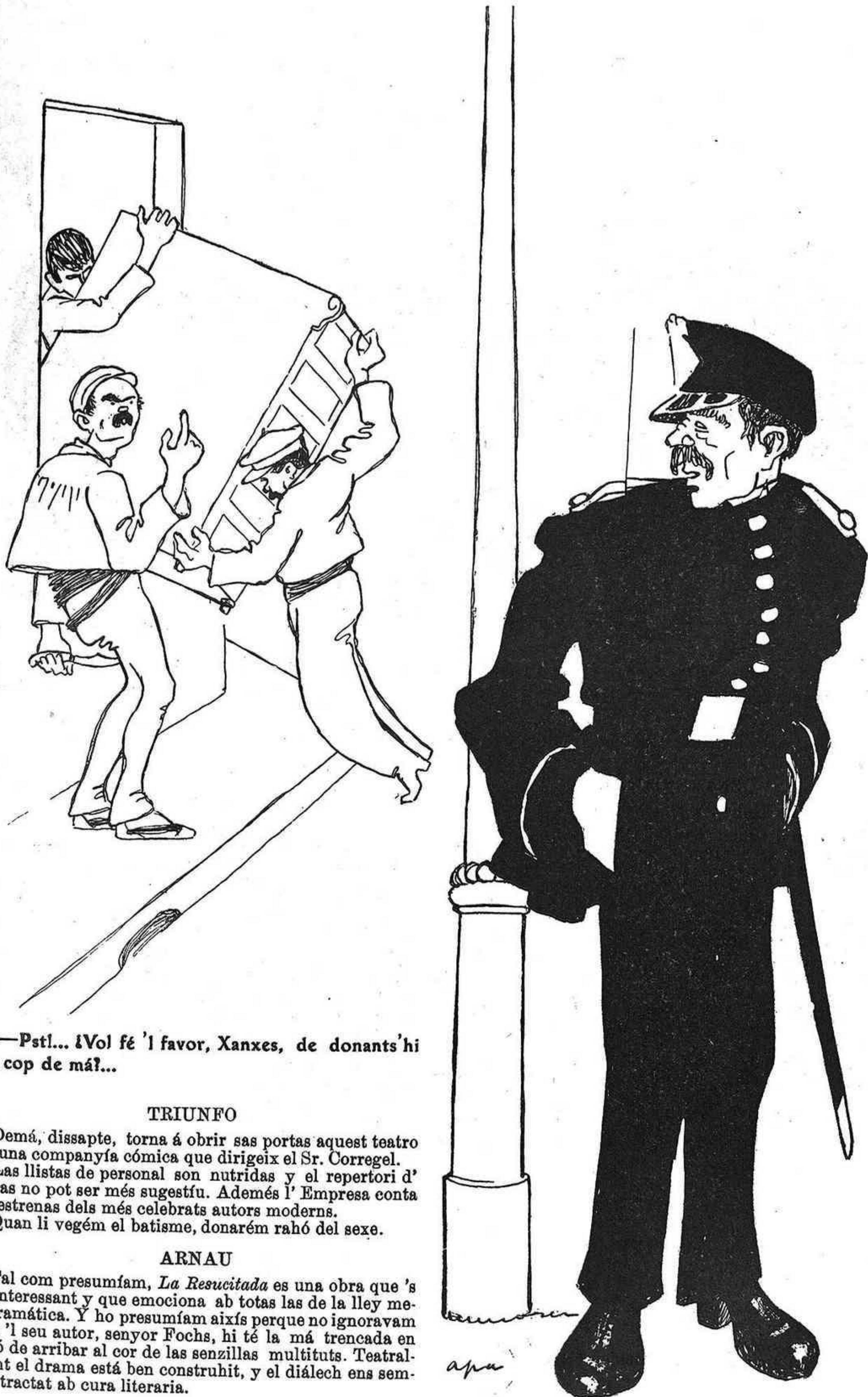
El públich, ben nombrós aquell día, va celebrar las bonas sortidas d' uns y altres y aplaudintse de valent la cómica escena del ensaig de bailarinas, ab la coronació de la mestra inclusiu.

GRANVIA

¡Viva la libertad! es un quadro de convent bastant *convent...cional*. El seu autor don Fiacro Irayzoz fa gala en aquesta producció de ser un excelent versificador. Pero 'ls versos no salvan una obra y aquesta decau per falta de acció, per repetició de tema y per escassés de situacions cómicas. Entre las senyoras, que van totas ab hábit monacal y per lo tant no lluheixen gaire las formas, s' hi distingiren la Parada y la Delgado. El senyor Barrycoa, l' únich home que hi pren part, va dir y cantar discretament el seu paper. La música, del mestre Alvarez del Castillo, boniqueta, sobresurtinthi un *intermezzo* de corda.

—Ahir, dijous, estava anunciada la estrena de *Tropa ligera*, sarsuela en un acte, que ve á ser, segons noticias una segona part de la tant celebrada obra *Los granujas*.

LA BARRA DELS REVENTA-PISOS

—Pst!... ¡Vol fé 'l favor, Xanxes, de donants'hi un cop de má!...

TRIUNFO

Demá, dissapte, torna á obrir sas portas aquest teatro ab una companyía cómica que dirigeix el Sr. Corregel.

Las llistas de personal son nutridas y el repertori d'obras no pot ser més sugestíu. Además l' Empresa conta ab estrenas dels més celebrats autors moderns.

Quan li vegém el batisme, donarém rahó del sexe.

ARNAU

Tal com presumíam, *La Resucitada* es una obra que 's fa interessant y que emociona ab totas las de la lley melodramática. Y ho presumíam aixís perque no ignoravam que 'l seu autor, senyor Fochs, hi té la má trencada en aixó de arribar al cor de las senzillas multituds. Teatralment el drama está ben construhit, y el diálech ens semblá tractat ab cura literaria.

PROPAGANDA ELECTORAL

—..... Sí, companys; recordeu els fets vandàlics, las profanacions, las jornadas terribles; penseu que nosaltres som els únics bons, els únics que tenim per perdre... els únics que hauríam de guanyar...

Dels artistes, las senyoras Rodríguez y Roca y en Buxens.

CENTRE CATALÁ

(DE HORTA Y SANTA EULALIA)

En el local d'aquesta societat s'hi dona, en la present temporada de tardor-hivern, una serie de funcions de teatre catalá á cárrech de una companyia de joves aficionats, dirigits per l' actor D. Joan Bonet. Havem llegit el repertori d'obras y en ell hi consta lo bó y millor de lo darrerament estrenat pels nostres primers autors, figuranhi en primer lloch obras dels mestres Guimerá, Iglesias y Rusiñol.

L'inauguració va tenir lloch el día 26 del passat setembre ab un escullit programa, y demá passat anirá la segona funció composta de quatre obras en un acte: *Un viatge á Barcelona*, *La deria de D. Pau*, *Calvari amunt* y *Home casat*...

La societat té l' projecte de donar, además de aquestas vetllas artísticas, una serie de funcions de tarde, que s'inaugurarán probablement á primers de novembre ab el popular *Tenorio* de 'n Zorrilla.

L. L. L.

* *

Per no duptar del amor
s'ha de dur el cor en pena;
la pena qu'ella 'm fa dur
es que no sigui ben meva.

Se resisteix fortament
com si en mí 's tingués de perdre;
se resisteix y somriu
d' un modo que 'm desconcerta.

El somriure qu'ella 'm fá

es de vergonya y tendresa;
y sento estimarla més
cada volta que 'l sí 'm nega.

J. UMBERT

Sembla que l' arcalde, senyor Coll y Pujol, recordant potser que la netedat es mitja vida, avans de marxar á Madrid va encarregar al arquitecte municipal l' estudi d' un projecte pera instalar en diversos llochs de Barcelona alguns safreigs públichs y gratuïts.

—¡Aleluya!—ha cridat un periódich, al enterarse de la fausta noticia:—¡D' aixó se 'n díu arcaldes previsors y amichs de las classes proletarias!

—Y escoltin—han anyadit alguns ciutadans, carregats de bona fé y justament entussiasmats:—al mateix temps que s'instalan els rentadors, ¿no 's podría també construir uns quants banys públichs?

—Es clar!—contestém nosaltres:—Es clar que podrían, y deurían, construirse; però...

* *

Ab aquest assumpto, qual importancia no es possible desconéixer, passa lo mateix que ab el del carro-escombrayre de que parlavam en nostre darrer número.

En efecte: tot lo que ara, com una gran novetat, se projecta ha sigut ja projectat fa una pila d' anys y fins, pera que la cosa resulti més groixuda, ha sigut començant ab la seva *miajita* d' aparato.

No es possible que la premsa barcelonina se 'n haji olvidat.

El día 29 de Setembre de 1904, l' Ajuntament de Barcelona, previ anunci que tots els diaris varen publicar, colocá la primera pedra d' un edifici municipal destinat á banys y safreigs públichs.

Cinch anys han passat desde aquella fetxa, y...
Y... ni una palabra más.

*
*

Molt ens plauría que la *iniciativa* del senyor Coll y Pujol dongués aquesta vegada resultats fructuosos; pero, sabent com las gastan á Casa la Ciutat, ens prenem la llibertat d' aconsellar als bons barcelonins que no s' hi entusiasmin massa depressa ab aquest *nou* projecte de safreigs.

Cinch anys d' esperar inútilment ens autorisan pera mirarlo ab certa desconfiansa.

Cridém l' atenció dels superiors Consells d' Higiene sobre la propagació y extensió de la passa dels congressos, que amenassa á tots els espanyols.

Cal una vigilancia recta y una enérgica mida de precaució que s' han de portar á cap per tot ahont se reuneixin tres senyors: á un tranvía, á una taula de café, á la sala d' espera de cá' l metge ó al mitj del carrer llegint un cartell de la paret.

Si no s' fa així, la febre dels congressos s' extindrà com las botigas que ho venen *tot á 65* y fins aquests botiguers arribarán á congregarse.

Y ara com ara, estant obert el Congrés de Madrid, ja 'n tenim prou.

¡Vaya una manera de fer catúfols el *maestro* don Mariano de Cavia!

«Los antiguos—deya l' altre día—pintaron á la verdad completamente desnuda, y además la metieron en un pozo.»

¿Qué 'n van treure, donchs, de pintarla?

¿No comprén vosté, atolondrat don Mariano, que al ser á l' aygua devía despintarse desseguida?

Entre las cosas deliciosas ab que á Barcelona 's topa á cada moment, mereixen un comentari els cartells anunciadors del Teatre Modern de Gracia. Segons aquests, allí 's representan dramas que «*tocan el corazón de los padres y son un buen ejemplo para las madres*», y com si ab un no n' hi hagués prou, en una mateixa secció encare 'n representan un altre que «*toca el corazón de las madres y de las próximas á serlo.*»

Vetaquí que un arriba 'l vespre ó á la matinada á casa seva, y es troba malalt. Vinga desseguida metge ó *curandero*, ó llevadora si 's tracta d' una senyora de las del rengle de *próximas á ser madres*.—Qué té? ¿Cóm li ha pervingut aquesta malaltia tan sobtada?—Pateix del cor.—Del cor?—Del cor, del cor. Tota la tarde que l' hi tocan y, es clar!, se li ha malmés de tant tocarli...

Que Deu Nostre Senyor el toqui aviat, el cor, á l' empresa del Teatre Modern, porque s' acabi aquest sofrir dels vehins del poble de 'n Bastardas.

—¿Qué 't sembla, l' Enrich Borrás?

¡Tres dramas en un sol día!...

¿Oy que aixó es un *tour de force*?

—No... ¡Aixó es un *tour de taquilla*!...

A Londres s' ha descobert curiosos documents que fan referencia á la vida del gran Guillem Shakespeare, dels quals se 'n despren que l' autor de *Macbeth*, al cap de cinch anys d' haver estrenat la seva primera comedia, va ocupar una plassa de visdirector de teatre ab el sou de 15,000 pessetas anyals, assignació que tenia apart de lo que com autor cobrava.

Una cosa per l' istil de lo que passa ab en Gual, sinó que en Gual es més, perquè es director efectiu y l' immortal *Will* no era més que *Vice*.

¿Qué dirán els que fins ara sostenían que 'l Shakespeare de Catalunya era don Angel Guimerá?

Ha sortit un nou periódich titulat *Rialles*. De riallas

sabut es que 'n venen plorallas... Que l' impressor no 's distregui.

Llegim:

«Londres.—Procedente de Hamburgo ha llegado á Inglaterra un buque con diez hombres de la tripulación enfermos del beri-beri.»

Celebraríam que no fos res, puig sería molt trist que á un malalt del beri-beri se li hagués de cantar el gori-gori.

Pero ¿y aquest bisbe nou?
¿per qué no vol vení, encare?...
Senyor Laguarda, com es?

ENTRE AMICHS

—Li vull donar un consell...

—¿Consell?... ¿Qu' es de pau ó de guerra?

Senyor Laguarda, ¿qué passa?
Senyor Laguarda, ¿qué fa?...
¡Miri que tothom l'aguarda!

Ab el noble fi de que 's vegi que quan una familia es extensa hi ha de tot, en Joaquím Folch y Torres, redactor de *La Veu*, poeta de Jochs Florals, germá de l' ex-exilat Joseph M.^a, ha fet oposicions á una plassa dintre 'l cos de policia gubernativa.
Bon profit li fassi.

La Vanguardia. sota 'l títul de «También el trabajo mata», veritat que 's veu que l' ha sorpés, publica 'l següent telegrama:

«Ha fallecido hoy en Londres el doctor Copper, diputado por el barrio londonense de Bermondsey, víctima de la fatiga que le produjo el excesivo trabajo á que se entregó en la Cámara de Comunes, durante la prolongada discusión de los presupuestos que tiene presentados el gobierno.»

Es lo que en definitiva li hauria passat á n' en Godó. Per aixó á Igualada que l' estiman, no 'l volen deixar anar á las Corts.

Feminal ha obert una suscripció patriótica, bella proba de que entre 'ls catalanistas segueix l' entusiasme per la celebració d' aquella badellada benéfica de que parlarem divendres passat.

Ara ja 's díu que á més d' actuar com espasas els doctors Martí y Juliá y Pla y Armengol, hi haurá de sobre-

DE BARCELONA A PARÍS

Excursións organisadas per «La Bohemia Modernista»

Els excursionistas de la darrera expedició, reunits á París.

saliente en Francesch Matheu. Presidirán la *corrida* las señoras Armengol de Badía, Monserdá de Maciá y Narcisa Freixas, y la dirigirá donya Carme Karr, asesorada per en Lluís Vía. Els cartells serán dibuixats per en Llimona y redactats pels que escriuen el *Cu-Cut!*, qual periódich publicará un número extraordinari orlat ab els colors d' aquella bandera que avans del 25 de Novembre feya servir de taparrabos.

Visitas d' upa.

L' altre día, formant part de una caravana de turistas inglesos, va arribar á Barcelona el célebre escriptor Conan Doyle, autor de las famosas aventuras de *Sherlock Holmes*.

—Sent aixís, digui que, al Moll,
¡molts personas hi hauria?...
—Cál... Tres: en Vilaregut,
en Tressols y en Bonavía.

El torero Minuto ha estrenat una sarsuela en un teatro de Madrid. Al final de l' obra el públich va divertir-se de bo de bo y fins va haverhi cable.

Aixó de que un torero escriui comedias es una nota digne d' esmentarse. Tant pera desmentir á n' els que diuen que *la gente de coleta* no té instrucció, com pera poder predir que acabarà fent de policia.

El camí seguit pel *Memento* ens dona feta la predicció.

Ara, ara,... aixó es activitat!

En menos de vuyt días s' han celebrat més de vint consells.

Vet'aquí la táctica dels nostres governants:

Nosaltres els hi demaném que 'ns alsin las garantías y ells ens donan... consells.

Aixó es com si, á un pobre que us demanés un més de pa, li donguessiu una satisfacció, ó, á un que s' estés ofegant li tiressiu un piropo.

El teatre Espanyol de Madrid celebrará la inauguració de la temporada ab la obra «La Celestina», de Fernando de Rojas, á la qual precedirá una conferencia de 'n Benavente.

«La Celestina»... Benavente... ¿oy que aixó sembla una ironía? No més faltaria, pera acabarho de semblar, que llegís la conferencia en Ribot, el célebre ex-gobernador de Cádiz.

S' ha corregut la trascendental nova de que 'l célebre *Memento* instal·lará molt aviat, pel seu compte, una agencia de policia particular.

Vaya ab quinas novetats ens venen, ara!

Una policia particular, l' ex-picador de toros, el més planxista de tots els secretas...

Si, aixó, ni als infants ha d' extranyar:

¿Volen res més particular que 'l seu sistema poli-cíach?...

¿Heu reparat quins noms han sonat aquests días? Pagés y Rueda y Folch y Torres, redactors de *La Veu*. Verdaguer y Callís, regionalistas, Iglesias, Ardid y Giménez Moya, radicals... ¿De quina pasta serán aquests elements, que ab barrejar-se 's confonen?

NOTAS DE CASA

El conegut Mtre. Arthur Marcet, desitjant facilitar als que careixen de medis per ferho l' estudi del piano com á carrera, ofereix en el seu Conservatori dotze plassas gratuïtas á altres tants deixebles d' abdos sexes, que tinguin de 10 á 17 anys.

La inscripció queda oberta als magatzems de música Portal del Angel, 1; Rambla de las Flors, 29; Passeig de Gracia, 5; Plassa de Catalunya, 18; Ribas (Rambla de Estudis) y Ayné (carrer de Fernando).

Aquest número ha passat per la censura gubernativa.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nueva

JOSÉ NAKENS

MI PASO POR LA CÁRCEL

Ptas. 3

LOS GRANDES MAESTROS
de la pintura en España

EL GRECO

Ptas. 1'50

Poesías

humorísticas

*propias para ser recitadas en
vetlladas literarias
y reunions familiars*

Ptas. 1

Colección Diamante - Tomo 108

LA NODRIZA

POR EÇA DE QUEIROZ

Versión española

por el notable escritor M. A. Ródenas

Ptas. 0'50

Novedad

EL MODERNO

Roberto GRIMSHAW

CONSTRUCTOR MECÁNICO

Procedimientos y manipulaciones de general aplicación en los talleres de Norte América

Tornos, Acepilladoras, Alisadoras, Arboles, Calibres, Cojinetes, Contabilidad, Correas, Dibujos, Engranajes, Fresas, Hornos, Limas, Lubrificantes, Mandriles, Martillos, Matrices, Moldes, Modelación, Muelas, Perforadoras, Platos, Poleas, Roscas, Sierras, Taladros, Terrajas, Tuercas, etc., etc.

TRADUCCIÓN DIRECTA DEL INGLÉS

POR

DON EMILIO LOZANO, Ingeniero Industrial

Forma esta interesante obra un tomo en 4.º bien impreso, con multitud de grabados, y se vende á Pesetas 6 á la rústica y Pesetas 8 encuadernada,

Pronto aparecerá

El Año en la Mano

ALMANAQUE - ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRÁCTICA

para el próximo año 1910

El Año en la Mano es el único que se publica en España que no es copia de los que aparecen en el extranjero un año antes, como así lo ha reconocido el **Diccionario Universal ilustrado de J. Espasa**, AUTORIDAD en materias enciclopédicas.

EL AÑO EN LA MANO

para 1910 contendrá muchas más secciones que las publicadas en años anteriores, y entre los 800 grabados que ilustran el libro, hay un sinnúmero de láminas en color de la **Fabricación del pan** en diversos países del mundo.

EL AÑO EN LA MANO regala á sus compradores una participación de la Lotería de Navidad, pudiendo corresponderles, caso de salir premiado, **150 pesetas**.

Se venderá, como de costumbre, á **Ptas. 1'50** encuadernado, y á **Ptas. 2** con tapas de lujo, oro y relieve.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet además un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

«CAZA MAYOR»

—Ja l' hem cassat, senyors!... ¿Eh, quina pessa!...